

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1Οικολογία – Παγκόσμια και τοπική Φυσική Κληρονομιά

«Δέντρα, οι υπερήρωες της Γης»

Όνομ/νυμο εκπ/κου.....

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

15 ΖΩΗ ΣΤΗ
ΣΤΕΡΙΑ

Πρωθούμε τη βιώσιμη χρήση των
χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών,
καταπολεμούμε την ερημοποίηση,
αναστρέφουμε την υποβάθμιση του
εδάφους και της βιοποικιλότητας

17 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΣΤΟΧΟΥΣ

Φιλοσοφία – Σκοπιμότητα Προγράμματος

Το Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων με τίτλο «**Δέντρα, οι υπερήρωες της Γης**» εντάσσεται στο πλαίσιο υλοποίησης των «Εργαστηρίων Δεξιοτήτων» στη θεματική ενότητα **ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ** και την υποενότητα **Οικολογία -Παγκόσμια και Τοπική φυσική κληρονομιά**

Ο **βασικός σκοπός** του προγράμματος είναι μέσα από βιωματικές δραστηριότητες οι μαθητές/τριες του νηπιαγωγείου να επιτύχουν έναν υψηλό βαθμό περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και να καλλιεργήσουν την οικολογική τους συνείδηση, ώστε να ενεργοποιηθεί μέσα τους το κίνητρο για δράσεις κοινής ευθύνης για το μέλλον.

Η στοχοθεσία του προγράμματος έχει προσδιοριστεί βάσει των λεγόμενων **Δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα (4C's)**:

Η **Κριτική σκέψη** στο νηπιαγωγείο μπορεί να προσδιοριστεί ως η ικανότητα των παιδιών να εγείρουν ερωτήματα, να επεξεργάζονται, να ερμηνεύουν, να αναλύουν πληροφορίες, πηγές, απόψεις, να αξιολογούν και να εξάγουν συμπεράσματα που θα οδηγήσουν στην σκόπιμη επιλογή και λήψη αποφάσεων. Οι Watson & Glasser (2002) προτείνουν τέσσερις βασικές δεξιότητες που σχετίζονται με την κριτική σκέψη και διευκολύνουν την προσέγγιση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προσχολική εκπαίδευση: • Δυνατότητα αναγνώρισης και καθορισμού των προβλημάτων 3

Δυνατότητα επιλογής σχετικών πληροφοριών για την επίλυση προβλημάτων • Δυνατότητα ανάπτυξης και επιλογής μεταξύ των σχετικών υποθέσεων • Δυνατότητα αξιολόγησης του τρόπου σκέψης και των συμπερασμάτων για τη λήψη απόφασης

Συνεργασία: Η συνεργασία στην προσχολική εκπαίδευση είναι η ικανότητα των παιδιών να μπορούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, καθήκοντα και εγχειρίσματα για την επίτευξη ενός κοινού στόχου που θέτει η ομάδα, μέσα σε ένα πλαίσιο αμοιβαίου σεβασμού στις διαφορετικές ιδέες, απόψεις και εμπειρίες, συναίνεσης και συμβιβασμού.

Επικοινωνία: Η επικοινωνία στο νηπιαγωγείο αφορά την ικανότητα των παιδιών να συνομιλούν με ομηλικούς και με εκπαιδευτικούς, να εκφράζουν τις ιδέες, τις σκέψεις, τα συναισθήματά τους, προφορικά, γραπτά και μη λεκτικά, σε διαφορετικές συνθήκες, με σκοπό να ενημερώσουν, να πείσουν, να παρακινήσουν, να καθοδηγήσουν, να μοιραστούν προσωπικά βιώματα κ.ά. Ταυτόχρονα σχετίζεται και με την ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης των παιδιών ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν, να αποκωδικοποιούν και να ερμηνεύουν γνώσεις, αξίες, στάσεις, συμπεριφορές και προθέσεις που προσλαμβάνουν.

Δημιουργικότητα: Η δημιουργικότητα στην προσχολική εκπαίδευση θα μπορούσε να νοηθεί ως η ικανότητα των παιδιών να παράγουν νέες, πρωτότυπες και χρήσιμες ιδέες που έχουν νόημα και αξία, συνδεδεμένες με την προσπάθειά τους να εγείρουν ερωτήματα γύρω από ένα πρόβλημα που προσδιορίζουν και να αναζητήσουν για αυτό καινοτόμες και ωφέλιμες λύσεις.

Μεθοδολογία Μάθησης: «Μάθηση βάσει Έργου» (Project-based learning) που είναι μία από τις μεθοδολογίες που προωθούν τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, καθώς θεωρείται καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων Μάθησης του 21ου αιώνα.

Ως τρόπο εφαρμογής της Μάθησης βάσει Έργου στην εκπαιδευτική πρακτική, για την προσχολική εκπαίδευση επιλέγουμε την πρόταση των John Larmer and Dr. John Mergendoller (2010) από το «Buck Institute for Education», οι οποίοι έχουν εισάγει 8 στάδια που μπορούν να αξιοποιηθούν σε οποιοδήποτε σχέδιο δράσης για τον θεματικό κύκλο «Φροντίζω το περιβάλλον». Τα στάδια αυτά μπορούμε να τα κατηγοριοποιήσουμε σε 4 βασικές φάσεις: **1. Προσδιορισμός ερωτήματος προς διερεύνηση 2. Διεξαγωγή απλής έρευνας 3. Στοχασμός – Ανατροφοδότηση – Αναθεώρηση 4. Παρουσίαση – Διάχυση.**

Στρατηγικές μάθησης, μεθοδολογικά εργαλεία και τεχνικές διδασκαλίας: μέθοδος Καταιγισμού Ιδεών (brainstorming), Χαρτογράφηση Εννοιών (concept mapping), Συνεργατική Μάθηση, Παιδαγωγικός Κύκλος-Μαθαίνω για τα Δάση, Περιβαλλοντικό μονοπάτι, Συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ως προς το θέμα (Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Μαθαίνω για τα δάση» της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης <https://www.eepf.gr/el/tomeis-drashs/ekpaideftika-programmata/mathaino-gia-ta-dasi>) :

Τα παιδιά

- Να κατανοήσουν την έννοια και τη σημασία του Δάσους
- Να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα του δασικού οικοσυστήματος
- Να αναγνωρίσουν την αξία του δάσους ως καταφυγίου ζωής
- Να μάθουν να παρατηρούν όλα τα βιοτικά και αβιοτικά στοιχεία του δάσους και να ανακαλύπτουν τις αλληλεπιδράσεις τους και τον ρόλο τους στο δασικό οικοσύστημα.
- Να αγαπήσουν τα δασικά οικοσυστήματα της ιδιαίτερης πατρίδας τους και να τα προστατεύουν κατανοώντας ότι όλοι είμαστε μέρη ενός μεγαλύτερου συνόλου.
- Να γίνουν μέρος του κοινωνικού συνόλου συμμετέχοντας στην καταγραφή των περιβαλλοντικών προβλημάτων και να διασαφηνίσουν τα αίτια των περιβαλλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται με το δάσος.
- Να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία βελτίωσης των συνθηκών ζωής του τόπου τους.
- Να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση ανθρώπου – φύσης και τις ανθρωπογενείς αιτίες που οδηγούν στην καταστροφή του.
- Να συντελέσουν στην ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

Ως προς το Πρόγραμμα Σπουδών:

Το πρόγραμμα σχετίζεται με τους στόχους του **ΑΠΣ- Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία: ΣΤ. Αειφόρος Παραγωγή και Κατανάλωση , Η. Προστασία της Βιοποικιλότητας και το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση: Β' Θεματικό Πεδίο: Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία /Κοινωνικές Επιστήμες,**

- Κριτική σκέψη
- Παρατηρητικότητα/Πειραματισμός
- Ικανότητα διασαφήνισης αξιών όπως ο εθελοντισμός και η κοινή ευθύνη
- Ικανότητα συνεργασίας και επικοινωνίας μέσα από την ομαδική εργασία και την ανταλλαγή απόψεων
- Ικανότητα λήψης αποφάσεων πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα
- Διαμόρφωση αξιών, στάσεων και συμπεριφορών φιλικών προς το δάσος

Πληροφορίες υλοποίησης: Προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε **μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου**. Προϋποθέτει την ευχέρεια των παιδιών στη συνεργασία και τη εργασία σε ομάδες

Τεχνολογικός εξοπλισμός:...

Βιβλία: ...

Πληροφορίες / Εκπαιδευτικό υλικό – Χρήσιμοι Σύνδεσμοι:

-Εκπαιδευτικό υλικό του Εθνικού Προγράμματος Μαθαίνω για τα Δάση :

<https://eepf.gr/el/ekpaideutiko-uliko-mathaino-gia-ta-dasi>

-Εκπαιδευτικό υλικό του Διεθνούς Προγράμματος Learning About Forests:

<https://www.leaf.global/our-resources>

-Εργαλεία Δράσης Let's do it Greece 2024 : <https://www.letsdoitgreece.org/tools>

-Τα μέρη του δέντρου: <https://schoolpress.sch.gr/disneyschool/?cat=21>

-Ηχοτοπία της Φύσης του Πλανήτη : <https://earth.fm/>

-Ο ήχος του δέντρου: <https://www.youtube.com/watch?v=YLay0u7ZbOs>

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα Εργασίας - Περιγραφή Εργαστηρίων

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

1^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Χαρτί στο Δέντρο»

Χαρτοφύλακες εν δράσει!

2^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Δέντρο στο Δάσος»

2.1 Γνωρίζω το Δέντρο

2.2 Γνωρίζω το Δάσος

3^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Δάσος στη Γη»

3.1. Δάσος πηγή ζωής – Δάσος καταφύγιο ζωής

6

3.1 Προστατεύω το Δάσος – Προστατεύω τη Γη

4^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Δημιουργώ με το Δάσος»

5^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Δημιουργώ για το Δάσος»

5.1 Let's do it Greece 2024

5.1 Εκπαιδευτικά παιχνίδια / Αξιολόγηση προγράμματος

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

1^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Χαρτί στο Δέντρο»

Χαρτοφύλακες εν δράσει!

2^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Δέντρο στο Δάσος»

2.1 Γνωρίζω το Δέντρο

ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: Τα μέρη του δέντρου και οι λειτουργίες του

<https://schoolpress.sch.gr/disneyschool/?cat=21>

<https://www.youtube.com/watch?v=YLay0u7ZbOs>

...

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ με τους γονείς: Τα παιδιά με τους γονείς τους επιλέγουν ένα δέντρο στην αυλή, τη γειτονιά ή στην εξοχή. Το παρατηρούν πολύ καλά έτσι που να μπορούν να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων:

- Πώς είναι τα κλαδιά και τα φύλλα του;
- Τι χρώμα είναι ο κορμός και πως είναι η υφή του;
- Ο κορμός του είναι χοντρός ή λεπτός;
- Πόσο μεγάλο είναι σε σχέση με τα άλλα δέντρα γύρω του;
- Τι σχήμα έχει; Μοιάζει με το σχήμα του μπρόκολου ή του καρότου;
- Τι υπάρχει στο έδαφος γύρω από το δέντρο;
- Τι δέντρο είναι; (Ρωτάω κάποιον που ξέρει ή/και αναζητώ σχετικές εικόνες στο διαδίκτυο)
- Ζωγράφισε το δέντρο σου όσο καλύτερα μπορείς βάζοντας στη ζωγραφιά σου όλες τις λεπτομέρειες από τις απαντήσεις που έδωσες στις ερωτήσεις.
- Φωτογράφησε το δέντρο σου και δώσε του ένα όνομα!

ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ:

- Τα παιδιά παρουσιάζουν τα δέντρα τους
- Με τις φωτογραφίες των δέντρων κάνουμε ομαδοποιήσεις/ συγκρίσεις
- Με τις φωτογραφίες των δέντρων φτιάχνουμε ...ένα δάσος!

2.2. Γνωρίζω το Δάσος

Επίσκεψη στο δάσος

...

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ :

Παιδαγωγικός Κύκλος Μαθαίνω για τα Δάση

Περιβαλλοντικό μονοπάτι: οργανωμένη από πριν διαδρομή μέσα στο δάσος, σε τοποθεσίες που έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία επιθυμούμε να γνωρίσουν οι μαθητές μέσω μιας βιωματικής προσέγγισης (Γεωργόπουλος Αλ., Τσαλίκη Ελ., 1998). Αυτή η εκπαιδευτική διαδρομή δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να ανακαλύψουν το τοπικό φυσικό περιβάλλον τους, προσεγγίζοντας την οικολογική, οικονομική και κοινωνική διάστασή του. Βασικά στοιχεία για την επιτυχή εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού μονοπατιού είναι ο κατάλληλος σχεδιασμός και η σωστή οργάνωσή του από τον εκπαιδευτικό.

Έτσι, για την υλοποίηση ενός περιβαλλοντικού μονοπατιού ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ακολουθήσει τα παρακάτω στάδια:

- ♣ Προετοιμασία του εκπαιδευτικού πριν την επίσκεψη της περιβαλλοντικής ομάδας στο πεδίο.
- ♣ Προετοιμασία των μαθητών από τον εκπαιδευτικό πριν την επίσκεψη της περιβαλλοντικής ομάδας στο πεδίο, μέσα στην τάξη.

...

- ♣ Δραστηριότητες της περιβαλλοντικής ομάδας κατά την επίσκεψη στο πεδίο.
 - Φωτογραφίζουμε στοιχεία του δάσους, μικρές λεπτομέρειες όπως λουλούδια, φύλλα, κλπ.
 - [Φωτογραφίζουμε στιγμιότυπα του δάσους πχ τους κορμούς των δέντρων, τα φύλλα, τις κορυφές των δέντρων, το χορτάρι με τα αγριολούλουδα κλπ (ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ 4^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ)]
 - Συγκεντρώνουμε ξυλάκια, πετρούλες και ό,τι μπορεί να μετατραπεί σε κρουστό όργανο για το 4^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ]
 - Βλέπω-Ακούω-Μυρίζω-Αγγίζω – Γεύομαι: κυνήγι στοιχείων που βλέπουμε, ακούμε κλπ.
 - Ηχογραφήσεις : Ηχοτοπίο του δάσους
 - Στοιχεία που δεν αρμόζουν με το Δάσος (απορρίμματα κλπ.)
 - Κανόνες συμπεριφοράς στο δάσος

....

- ♣ Δραστηριότητες από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές μετά την επίσκεψη της περιβαλλοντικής ομάδας στο πεδίο.
 - Τις φωτογραφίες των στοιχείων τις κάνουμε υλικό για domino/puzzle κλπ
 - Προσθέτουμε το Ηχοτοπίο που συλλέξαμε σε κάποιον ψηφιακό χάρτη πχ. <https://earth.fm/>

...

3^ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Από το Δάσος στη Γη»

3.1. Δάσος πηγή ζωής – Δάσος καταφύγιο ζωής

Οφέλη του Δάσους:

- 1.Κρατούν τον πλανήτη δροσερό
- 2.Καθαρίζουν τον αέρα που αναπνέουν άνθρωποι-ζώα-φυτά
- 3.Βοηθούν τη γη να μην πλημμυρίζει
- 4.Μας προσφέρουν ξύλο – χαρτί
5. Είναι το καταφύγιο ζώων-πουλιών-εντόμων-ερπετών)

-Δημιουργία αφισών -παρουσιάσεων – ηχογραφήσεων

...

3.1 Προστατεύω το Δάσος – Προστατεύω τη Γη

Ο μεγάλος εχθρός του δάσους ο άνθρωπος:

- 1.Κόβει τα δέντρα
- 2.Δημιουργεί τις συνθήκες για πρόκληση πυρκαγιάς

- Δημιουργία αφισών -παρουσιάσεων – ηχογραφήσεων
- Επίσκεψη πυροσβέστη
- ...

4ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Δημιουργώ με το Δάσος»

-Σκέψου πως είσαι:

Φύλλο σε ένα κλαδί

Λουλούδι ανάμεσα στο χορτάρι

Πουλάκι στην κορυφή ενός δέντρου κλπ

Τί βλέπεις εκεί που στέκεσαι; Ζωγράφισε το

(Η δραστηριότητα βοηθάει τα παιδιά να δουν τον κόσμο μέσα από την οπτική των ζώων και των φυτών. Αυτό θα δώσει στα παιδιά τη δυνατότητα να νιώσουν ενσυναίσθηση γι αυτούς τους οργανισμούς και να αποφασίσουν να τους προστατέψουν.)

- Τα φωτογραφικά στιγμιότυπα από την επίσκεψη στο δάσος τα αναπαράγουμε ως εικαστικές δημιουργίες με διάφορες τεχνικές
- Εικαστικές δημιουργίες με υλικά από το δάσος
- Χρησιμοποιούμε υλικά του δάσους και τα μετατρέπουμε σε μουσικά όργανα / συνοδεύουμε τραγούδια για το δάσος, τη φύση κλπ

5ο ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «Δημιουργώ για το Δάσος»

5.1 Let's do it Greece 2024

...

5.1 Εκπαιδευτικά παιχνίδια / Αξιολόγηση προγράμματος

-Με το υλικό από όλες τις δραστηριότητες δημιουργούμε εκπαιδευτικά παιχνίδια: με κάρτες, επιτραπέζια, επιδαπέδια, ψηφιακά και με αυτά τα παιδιά αναστοχάζονται τις δραστηριότητες και τις γνώσεις τους.

- **Το δέντρο της αξιολόγησης:** Η αξιολόγηση της παρέμβασης βασίστηκε στην αναστοχαστική διαδικασία και στην αξιοποίηση ενός εποπτικού μέσου του δέντρου αξιολόγησης. Το δέντρο αξιολόγησης είναι μια τεχνική η οποία χρησιμοποιείται στη διαπολιτισμική αγωγή σε βιωματικά προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα παιδιά, μετά από μια σύντομη αυτογενή χαλάρωση κλήθηκαν να απαντήσουν «στον εαυτό τους» σύντομες ερωτήσεις όπως: «τι μου έκανε περισσότερο εντύπωση», «ποιες δραστηριότητες απόλαυσα», «σε ποιες δραστηριότητες βαρέθηκα», κ.ά. Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός παρουσίασε στα παιδιά ένα δέντρο το οποίο είχε 6 κλωνάρια, 5 αντιπροσώπευαν τα αντίστοιχα εργαστήρια και 1 όλο το πρόγραμμα. Έπειτα, η εκπαιδευτικός έδωσε σε κάθε παιδί χρωματιστά post-it τριών διαφορετικών χρωμάτων: ανοιχτό πράσινο, πορτοκαλί, ροζ. Το κάθε χρώμα αντιστοιχούσε σε ένα βαθμό ευχαρίστησης των παιδιών από την εμπειρία τους: ροζ-καθόλου, πορτοκαλί- μέτρια και ανοιχτό πράσινο-πολύ. Έπειτα ζήτησε από τα παιδιά να τοποθετήσουν ένα post-it σε κάθε κλωνάρι του δέντρου, ανάλογα με το βαθμό που απόλαυσε ή όχι τις αντίστοιχες δραστηριότητες.

